

Mahmut Baksi:

"För kurdernas skull kritiserar jag kurderna"

Förrädare, kallade många kurder honom när boken Videobruden kom ut. Självt säger författaren Mahmut Baksi att han skrev boken för att hjälpa sitt eget folk.

– Men tyvärr, som kurder har vi inte traditionen att kritisera oss själva.

Vi träffas en varm lördagsförmiddag i mitten av juli när luften tycks stå stilla bortom balkonglådorna på Surbrunnsgatan i Stockholm. Baksi är mycket sjuk, han väntar på en njurtransplantation och måste gå i dialys tre dagar i veckan. Han är plågsamt törstig och får inte dricka. Det är svårt för honom att tala.

Videobruden är berättelsen om Ferhat, flykting och intellektuell i Sverige sedan ett antal år, som väljer ut en flicka, Shirin, från en av de videofilmer som cirkulerar bland giftaslystna kurdiska män. Shirin kommer till Sverige, men eftersom Ferhat tror att han samtidigt ska kunna ha ett förhållande med en svensk kvinna, Eva, blir transaktionen blir en tragedi för alla inblandade.

Baksi är inte nådig i sin vidräkning med kurdiska män och deras dubbelmoral. De sitter på kaféerna och talar om frihet dagarna i ända och går sedan hem och terroriserar sina fruar, alternativt kämpar vidare i en maktkamp med svenska kvinnor utan att respektera dem heller. Några scener, som den där Ferhats och Eva i stort sett älskar framför ögonen på Shirin, är för grova för att man ska kunna ta dem riktigt på allvar. Annat, som gemenskapen mellan de kurdiska kvinnorna, är mer nyanserat skildrat med en stor nypa humor.

Boken kom ut i våras. Den fick ett välvilligt bemötande och relativt stor uppmärksamhet i massmedia, men från kurdiskt håll har reaktionerna varit mindre entusiastiska. Många menar att Baksi överdriver grovt. Han har tagit en enda olycklig historia, använt sin fantasi för att göra den än värre än den var och sedan framställt denna historia som regel snarare än undantag, säger Sermin Bozarlan på Kurdiska riksförbundet. Baksi fick också motta ett antal anonyma samtal från personer som menar att bara det kurdiska folkets fiender tjänar på den här typen av skrivelser. Andra, framför allt kvinnor, är enligt Baksi tacksamma för att ämnet uppmärksammades.

Men Baksi skrev boken för svenskarna.

– Om varje minoritet i Sverige skulle skriva sin verklighet som jag har gjort så skulle konflikterna mellan invandrare och svenskar minska, säger han, sparsam med orden på grund av sjukdomen.

Enligt Baksi har kurderna i 25 år kritiserat svenskarna och deras attityder till invandrare. Många svenskar har, menar Baksi, tagit detta mycket hårt och

börjat skämmas för sina landsmän. Därför ville Baksi visa att kurder kan behandlas ännu sämre av kurder än av svenskar.

– Konflikten mellan kurder och kurder är starkare än den mellan svenskar och kurder. Och så länge saker hålls hemliga finns inga lösningar.

Unga kvinnor importerades enligt Baksi till Sverige från alla delar av Mellanöstern (det omvända förekommer också – assyriska och syrianska män hämtas hit för att gifta sig med unga landsmaninnor). Baksi säger att 70-80 procent av de förhållandena har slutat lika illa som Ferhats och Shirins.

Baksis förhoppning är att svenska myndigheter ska sätta in kraftåtgärder och, för såväl kvinnornas som männens skull, stoppa importen av alltför unga kvinnor och göra livet drägligare för dem som trots allt kommer. Invandrarverket bör till exempel via svenska ambassaden ta reda på kvinnans ålder, menar Baksi. Han säger att det är vanligt att 16-åriga flickor plötsligt blir 25 i ansökningshandlingarna.

Ett problem är att om förhållandet spricker inom två år så skickas kvinnan hem. Regeln är framför allt tillkommen för att stoppa skenäktenskap men är förödande för kvinnor från Mellanöstern som inte kan återvända från ett sprucket äktenskap med hedern i behåll. Hellre uthärdar de misshandel och förnedring i två år. Den regeln måste bort så att de kvinnor som kommit hit kan leva ett värdigt liv i Sverige, menar Baksi.

Men kvinnorna är sannerligen inte de enda i boken som har problem. Ferhat och hans kamrater kan varken leva med kurdiska eller svenska kvinnor. Är de då oförmögna till kärlek? Mahmut Baksi menar att Mellanösterns män, oavsett om de är intellektuella eller analfabeter, har svårt att möta kvinnor med respekt. Men för de män som lever som flyktingar i Sverige är problemen större än så.

– De kom till Sverige i unga år, innan de kände sin egen kultur. Därför kan de varken komma överens med en svensk tjej eller en av sina egna. De flesta har dessutom varit i fängelse och fått fruktansvärd tortyr. Man blir fiende till mänskligheten då. Man försöker rädda sitt eget liv, via Eva eller Shirin, men det är inte kärlek.

Offren blir enligt Baksi kvinnorna, kurdiska som svenska, och barnen som föds ur dessa förhållanden och får växa upp utan sin pappa.

Vad skulle svenska myndigheter då kunna göra för dessa män?

– Psykisk vård, säger Baksi kort.

Det slår mig att jag inte vet riktigt vad det är som skiljer Baksi själv från alla dessa män han talar om. Har han inte själv varit som Ferhat?

– Alla är Ferhat, säger han. När jag kommit hit tänkte jag hela tiden att jag ska tillfredsställa mig med svenska flickor och sedan gifta mig med en kurdisk. Men jag skrev mycket, jag blev en del av det svenska samhället. Jag började förstå att om jag gifte mig med en kurdisk kvinna skulle jag inte kunna företräda kurderna lika bra.

Baksi säger att han valde den svenska sidan, andra väljer den kurdiska. Men de som får verkliga problem är de som vill ha båda– inte en fru utan både en tjänarinna och en älskarinna.

Om han då valde den svenska sidan, har då inte de kurder som säger att han är en förrädare rätt? Har han inte tagit avstånd? Baksi rätar upp sig så han sitter kapprak i fåtöljen och rösten ökar i volym. Det låter nästan som han uttalar en ed:

– I hela mitt hjärta, hjärna, håret, i hela min existens, 24 timmar om dygnet lever jag med kurder. Trots deras barbariska metoder, deras primitiva liv och tankar, tycker jag om dem. Jag är ju en av dem. Det är för deras framtid jag gör detta. Det där är en varning, säger han och pekar på boken.

Helst, säger han, skulle han vilja kunna skriva en bok om kurder som gör bra saker.

– Jag skulle skriva med stolthet om kurder som är uppfinnare och professorer. Men det finns ju inga.

Och så finns det en annan bok han vill skriva, en typ av bok som mycket få kurder före honom vågat sig på.

– Om jag lever lite till ska jag skriva mina memorarer. Mycket öppet, säger han.